

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

LIST
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.

Stane četrtletno: 1 šiling.

Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25

Pozamezna številka 10 grošev.

Leto V.

Dunaj, 16. septembra 1925.

Št. 37.

Nemci in mi na Koroškem.

Julija meseca so začeli izdajati Nemci na Koroškem literaren list, ki pravzaprav ni literaren list, ampak „ein Sprachrohr“, po naše bolje zadeto „trobilo“. Proti nekaterim sestavkom nimamo nič, toda drugi se odlikujejo po taki agresivnosti, da čutimo dolžnost naše stališče pojasniti.

Med drugim se zanima list posebno za kulturne in politične razmere slovenskega ozemlja na Koroškem. Prva dva zvezka sta izšla in v obeh razmotrivanja o iredenti.

Iredenta pomeni neodrešeno deželo ter vse kulturno delovanje v njej, ki nosi na poloficielen značaj ter skuša tisti del spojit z materjo deželo.

Za nas na Koroškem ne obstoja nobena iredenta. Razlogi so sledeči. Stebri iredente so izobraževanci: teh nimamo na Koroškem na pristojnih mestih v veliki meri. Kajti še najpotrebnejšo inteligenco, učitelja in duhovnika, so z gorjačo napodili z rodne grude. Učitelja so nam izvili iz rok že z dvojezičnimi šolami od l. 1870. naprej. Od leta 1861. do 1914. se je število narodnih šol zmanjševalo od 28 šol do 3. Čujte in strmite, po ljudskem glasovanju leta 1920. nam ni ostala niti ena slovenska šola. Kajti edina šola, ki naj bi bila narodno-slovenska v Št. Jakobu, je ponemčevalnica, dvojezična šola z nemškim vodstvom in nemškim učnim osebjem.

Do glasovanja so imeli duhovniki vsaj oficielno mir. Po usodnem letu 1920. so nam spodili na najbrezvestnejši način nič manj kot 32 duhovnikov, 30 so jih upokojili in premestili v tuje kraje.

O drugi inteligenci sploh ni govora.

Mi nimamo na Koroškem zadostne inteligence; iredento v kaki deželi gojiti brez inteligence v isti deželi je nemožno.

Naravnost neiskren je način pisave in idej v obeh člankih. V prvem pravi znani Maier-Kaibič, da je potrebno napeti strožje vajeti in postati kladivar napram iredenti, ki je ni.

Drugi članek, spisani od nekega Celnarja, je klasičen vzgled učene sofistarije ali dvoreznosti. Že naslovne besede uredništva izdajajo krušne očete in ne očeta sestavka. Program tega uvoda je: Boj proti iredenti (mi: proti nam Koroščem) je upravičen, pravičen in celo potreben. List naj započne serijo sličnih razmotrivanj, k čemur vabijo nas Slovence na Koroškem, da bi nam zabičali, da smo iredentisti ter da zidamo na pesek.

Do tu smo obravnavali samo uvod urednika. Zdaj naj sledi niz misli k članku samemu, kojega pisec je Celnar.

Možu se ne bi čudili, ako bi podajal samo izlive pesniške žilice, za katero se ima zahvaliti svojim roditeljem, ki sta bila oba Slovenci; po zatrdilu njega samega brezdvomno mati. Toda, da seže mož, ki pravi, da globoko spoštuje našega Meška, Vladimirja Levstika, Ivana Cankarja in druge po tako stiliziranih mislih, kakor bomo v naslednjem izvajali, nas osupne. Komur se samo malo sanja o slovenski literaturi, bo videl cilj vseživljenske borbe, viharne in obenem nežnootročje duše njegove. Skratka, njegova duša je vsa, kar je ima, slovenska. Kdor pozna samo Kurenta, Cankarja niti najmanj še ne pozna, proroka mladine in bodočnosti, ki ljubi potepuha Marka, Francke, Jako-

ba Nesrečo... sploh trpine in trpina Slovenca.

Člankar trdi, da je nesmisel gledati preko meje; mi sploh ne gledamo preko meje, zahtevamo samo enake pravice z našimi sodržavljani: slovenske šole, slovensko uradovanje na slovenski zemlji.

Naravnost gorostasna trditev je sledeča: Izobraževanci naših Slovencev, ki upirajo svoje poglede v orjaške Karavanke, nimajo prav, ako se protivijo čisto naravnemu, od človeške volje neodvisnemu ponemčevanju. **Streti jih moramo!**

Čujte in strmite: ponemčevanje je kot neki perpetuum mobile, ki ni podvrženo nobenemu zakonu. In hoc punctum saliens: v tem je ravno načelna zmeta, pravimo mi. Ponemčevanje ni neki fatum praedestinatum (neizbežna usoda), temveč stvor človeka, njegovih želja in predvsem svor časa.

Dobro si zapomnimo stavek, narodnost opredeljuje edino jezik in prva kultura, ki jo je človek užival. Zato je tudi narodni odpadnik — nemčur — edino Slovenec, kajti najprej je govoril slovenski in molil in pozneje drugo.

Trditev, da nemški narod, oziraje se na pečico Slovencev, ne more pustiti slovenske Koroške iz strateških in kulturnih ozirov, ne drži. Slovenec ni Nemec; dokler nas je le še pest ni to kulturna enota.

Jedro je zadeto z izzivajočo zahtevo: Slovenec jo lahko ubere v Jugoslavijo! To je že višek; naše ljudi bi radi izgnali kot Poljake iz Prusije. Ne boš Jaka: tu stojimo pred mednarodnim forumom.

zaključku pravimo: Le ono pravo zamre, ki človek v duši ga zatre.

Seja deželnega kulturnega sveta dne 2. septembra 1925.

(Konec.)

Dr. Scheuch poroča o posvetovanju konjerejskega odbora: V pomladi se je privedlo k potrjevanju 72 žrebcev, 56 se jih je potrdilo, lani 73, tako da se število žrebcev v deželi zniža za 27%. V velikovškem okraju letos ni nobenega potrjenega privatnega žrebca. Pri potrjevanju se je strožje postopalo, ker se konji težje prodajajo in je treba skrbno izbirati. Pri konjerejskih društvih so se letos potrjevale tudi kobile. V zapisnik izbranih kobil je letos vpisanih 1180 glav; konjerejski odbor je sklenil, da podatke kobilske knjige letos objavi kot koroški „Stutbuch“. Eraričnih žrebcev se je 15 starih izločilo, 5 mladih dobilo; le teh je zdaj v deželi 94, za prihodnje leto se jih je 35 nanovo zahtevalo. Pri premiranju so veljala stara načela, samo da so se premirale tudi kobile, ki letos niso imela žrebeta, ako niso čez leto hodile jalove. Radi težav pri konjereji je pričakovati, da se žrebčji hlev na osojskih Turah s konji ne bo napolnil. Popred se je mislilo, da se opusti žrebčarna v Pibru in da žrebci od tam pridejo na osojske Turah. A Piber ostane, zato se bo na osojskih Turah uredila šola s posestvom, ki jo prevzame tamošnji sedanji oskrbnik.

V minulih letih so se pasme tudi preveč mešale. Vročekrvna se čista redi samo še v Škocijanu, Grabštanju in Tinjah. Z naprej se bo pazilo, da se tam, kjer se pretežno redi težki

norčni konj, rabijo le težki žrebci, kjer se pa redi pretežno vročekrvni konj, se bodo rabili taki celiaki.

Vojaščina potrebuje vsako leto 260 konj. upati je, da se razmerno število vzame tudi iz Koroške.

Živinoreja.

Lani je izšla postava, ki naj pospešuje živinorejo. Le-ta postava ukazuje, da se morajo potrjevati tudi junci, ki jih gospodar rabi za lastni hlev, in da je občina dolžna skrbeti, da se dobi junce, ako jih primanjkuje. Za potrjevanje mrjascev sta se zglasili le občini Lurnfeld in Greifenburg, polagoma pa se bo to potrjevanje uvedlo povsod, kjer ima prašičereja kaj pomena. Koroške goveje živine pripada 58% melanski, 43 pa beli pasmi; meje se bodo strožje določile, da se živina ne meša. Odpravila se bo navada, ki velja v nekaterih nemških krajih, da morajo posestniki po vrsti imeti bika, vsaki svojemu posestvu primerno dobo. Tako ima nekateri bika le par mescev in noben ne skrbi dosti, da bodo junci lepi. Ustanovile se bodo živinorejske zadruga in k stroškom bo vsaki prispeval razmerno s številom krav, ki jih ima.

Kdor ima živino druge, n. pr. montafonske pasme, mora vsako leto prositi za potrjevanje junca.

Hernler opozarja, da so nekateri kraji, kjer ima soseska poseben travnik, ki ga dobi, kdor ima junca. Zgodilo se je pa, da se ljudi ki imajo slučajno ta travnik, sklicujejo na „Pächterschutz“ ter travnika ne dajo sem, junca pa tudi nočejo poskrbeti.

Preds. Supersberg: Postava ne bo kršila starega redu, koder je ta primeren. A kdor krmi bika, naj se odškoduje, da bo zadovoljen. Na varstvo najemnikov pa se ti najemniki ne morejo sklicevati.

Gnojne jame.

Inž. Scheuch poroča, da so se to leto podpirale gnojne jame v šmohorskem, beljaškem in velikovškem okraju. Iz Šmohora se je zglasilo 36 posestnikov, iz Beljaka 20, iz Velikovca samo 2. Vse nameravane gnojne jame bodo stale 380 milijonov, prisostvovalo se bo 30% podpore.

Msgr. Podgorc opozarja, da se iz velikovškega okraja ljudi niso zglasili, ker morebiti niso vedeli. Naj se kulturni svet na ta okraj ozira prihodnje leto.

Preds. Supersberg obeta, da se ti želji ustreže.

Kmetijske šole.

Za gospodinjstvo šolo v Celovcu se je zglasilo 34 gojenk, 26 se jih je sprejelo; za šolo v Drauhofenu je bilo 43 prošenj, 27 jih je bilo sprejetih, za Litzlhof se jih je zglasilo 44 notranjih in 10 zunanjih, 16 oz. 14 se jih je moglo sprejeti. Za sprejem v šolo pri Hoprijanu ste bili le 2 pismeni prošnji, 16 gojencev se je ustmeno zglasilo, ravnatelj število dopolni v osebnem občejanju. Za Tanzenberg se je v prvi letnik zglasilo 13 fantov, v drugem jih je 18, v Wolfsbergu se je moral rok za zglasitev podaljšati do 20. septembra. V Celovcu šteje drugi letnik kmetijske šole 39 gojencev, za prvi letnik se jih je 81 zglasilo, sprejeti se jih je moglo samo 33. Za gozdarsko šolo se je zglasilo 33 mladeničev, 18 se jih je sprejelo. Trije so tuji, drugi Korošci. Šola se prične 19. oktobra

da bi v njega izvabili petrolej, ki pritiska od spodaj v vrelec. Če se jim to ne posreči, bo goril vrelec še mesece.

Vlom v samostansko zakladnico. Te dni je bil izvršen v zakladnico samostana Zwettl drzen vlom. Neznani storilci so odnesli vse dragocenosti razven enega keliha. Škoda znaša več milijard kron.

Operirani labud. V irskem mestu Belfastu so imeli labuda, ki je bil dika mestnega parka. Zlomila se mu je perut in se je hotel preseliti iz tega življenja. Dejali so ga na operacijsko mizo in so videli, da mu življenje lahko rešijo, ne pa peruti. Spretni kirurg ga je operiral in mu je odrezal perut. Pravijo, da je to prva operacija te vrste.

Misijonski koledarček za mladino 1926. Peto leto. Ima letos več strani kot lani, lepo

lično obliko, da se lahko vtakne v žep, kot so to mnogi želeli. Izbrano in poučno vsebino, lepe povestice in slike, šaljive črtice, nekaj za šolo itd. Prvi izvodi so bili z navdušenjem sprejeti. Ne le otroci, tudi odrasli s posebnim veseljem segajo po Mladinskem koledarčku. Cenj. starišem in gg. katehetom toplo priporočamo, da ga v množini naročajo. Naj ima vsak otrok kot lep spominek na „sveto leto“ svoj misijonski koledarček. Cena samo 4 groše, kdor naroči 10 izv. skupaj, dobi enega povrhu. Prosimo, naročajte pri Družbi sv. Petra Klaverja, Salzburg, „Claverianum“.

Čudno tele. Iz Maribora smo prejeli poročilo o teletu, ki ga je vrgla krava mlinarju in posestniku Perkotu v Zg. Voličini. Tele je imelo 2 glavi, oči s tremi očmi, ravno tolikiraj jeziki in ušesi, dva repa n 8 nog. Seveda tele ni živelo.

Nadležne muhe preženeš najlažje, ako pokadiš kuhinjo in sobe z brinjem in pelinom. Dobro sredstvo je tudi, ako skuhaš stolčen poper v mleku, kateremu dodaš nekoliko sladkorja ali medu. Skuhano goščo zlij na krožnik ali pivnik. Muhe takoj poginejo.

Za tiskovni sklad so darovali:

Neimenovana iz Medgorij 60 g; Kroščan 10¼ Din; Weitzer Anica, Rikarja vas, 1 S; Grafenauer Ludovik, Blače, 1 S; Tone Sloki, Celovec, 2 S; Dobernik Karol, Grabštanj, 1 S; Slovenca iz Blata pri Pliberku 2 S; Wutej Rado mesto venca na grob g. Rutarja 10 S; Gril Anton mesto venca na grob g. Rutarja 10 S; vesela družba na semnju v Podgorjah 13 S; mesto venca na grob čg. Warmuta 10 S; Mohar ožef, Dobrla vas, 3 S. Darovalcem najlepša hvala!

„Klub slovenskih koroških akademikov na Dunaju“ naznanja vsem rednim in častnim članom tužno vest, da je njega častni član č. g.

Josip Fuger

župnik v Št. Janžu v Rožu

po kratki mučni bolezn 8. septembra t. l. mirno v Gospodu zaspal.

Pokojnika priporočamo v blag spomin.

Dunaj-Celovec,
dne 9. septembra 1925.

Odbor.

125

VABILO.

Izobraževalno društvo
v Globasnici uprizoni na

rozarsko žegnanje dne
27. septembra t. l.
ob ½4. uri popoldne
pri Šoštarju

igro v verzih

Vsakdo

ali

Bogatinova smrt

Na sporedu je tudi več solospjevov.
K obilni udeležbi vabi ODBOR.

123

Zahvala.

124

Smatramo kot svojo dolžnost, da se vsem, ki so sočustvovali z nami in nas tolažili ob prerani in prebridki izgubi, posebno darovalcem cvetic, preč. duhovščini in vsem, ki so v tako obilnem številu spremili našo dobro soprogo in skrbno mamico, gospo

Heleno Mört roj. Kočnik

na njeni zadnji poti, prav pristrčno, zahvalimo. Bog plačaj!

Prosimo, da ohranite rajno v blagem spominu in jo priporočamo Vaši molitvi.

Bistrica, dne 6. septembra 1925

Žalujoča družina Mörtova.

Tovarniška zaloga usnja Julius Blass

Celovec, Novi trg štev. 4

ima v zalogi vse kožne izdelke ter kupuje in prevzema v delo sirove kože.

Majhno posestvo na prodaj!

Sestojče iz 1¼ orala polja (večji del njive), čez 3 orale gozda in poleti paša za eno kravo v bližini
za 25.000.000 K.

121

Več pove Franc Popatnig v Melvičah, pošta: Egg bei Hermagor

Kmetje iz pliberške okolice!

115

Nalagajte svoj denar

pri domačem denarnem zavodu

„Hranilnici in posojilnici v Pliberku
r. z. z n. z.!“

Posojilniški prostori so v Pliberku na Glavnem trgu, v hiši g. Breznika.

Uradije se vsaki torek.

Veliko je kmetom že pomagala, zato nalagajte svoje prihranke le v njej, da more še več pomagati!

Kupujem jajca¹⁰⁰ in perutnino!

Julius Blass, Celovec, Novi trg 4

SLOVENC!

Pomnite, da smo bili
mi prvi na Koroškem

Zahvala.

Ob nenadni in prebridki izgubi našega skrbnega in dobrega soproga, četa, brata, tasta in strica, gospoda

Jurija Rutarja

p. d. Habnarja v Malčapah in načelnika Hranilnice in posojilnice v Sinči vasi

izrekamo tem potom iskreno zahvalo vsem, ki so nas v teh težkih urah tolažili in ki so na ta ali oni način izrazili svoje sočutje in sožalje, pokojnemu pa izkazali zadnjo čast s tem, da so ga od blizu in daleč spremili v tako izredno velikem številu k zadnjemu počitku.

Pristrčna zahvala vsem preč. gg. duhovnikom, ki so mu šli nasproti do hiše žalosti, posebej še domačemu g. župniku Weissu, ki je le vsled gorečnosti v svojem poklicu in ljubezni do rajnega zamogel pravočasno podeliti zakramente za umirajoče, kakor tudi za njegovi tolažilni in bodrilni govor ob grobu.

Posebna hvala tudi cerkvenim pevcem za ganljive žalostinke, odboru Hranilnice in posojilnice v Sinči vasi za krasen venec in spremstvo pri pogrebu. Naj ljubi Bog povrne vse vsem!

Malčape-Žitara vas, dne 10. septembra 1925.

126

Žalujoča rodbina Rutar.